

**Карасевич С. А.**

*викладач,*

*Уманський державний педагогічний університет*

*імені Павла Тичини*

**МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА ГОТОВНОСТІ  
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО  
ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗОШ**

У процесі підготовки майбутнього учителя фізичної культури в якості системотвірного чинника виділяємо *мотиваційно-ціннісний критерій* готовності майбутнього вчителя фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності в ЗОШ. Він визначає розвиток професійно-педагогічної спрямованості майбутнього вчителя, активізує і стимулює оволодіння системою необхідних знань, умінь і навичок; безпосередньо впливає на формування його рефлексивних і творчих здібностей [8, с. 71].

Мотиваційно-ціннісний критерій (інтереси, установки, цінності, смисли, потреби) включає позитивне ставлення до діяльності, різноманітні пізнавальні мотиви, індивідуальні потреби, інтереси і схильності студентів, високу особисту зацікавленість, потребу в підвищенні рівня своєї підготовки.

Загально визнаним є положення, що успіх діяльності залежить від наявності та характеру мотивів цієї діяльності. Будь-яка діяльність здійснюється більш ефективно (продуктивно) і дає більш високі якісні результати, якщо у особистості є сильні мотиви, які викликають бажання діяти активно, долаючи труднощі [6, с. 34].

У визначенні поняття мотив ми також дотримуємося трактування його С. Рубінштейном як будь-яку дію, спрямовану на певну мету, що виходить з тих чи інших мотивів. Більш-менш адекватно усвідомлене спонукання виступає як мотив [9, с. 15]. Проте, як підкреслює І. Нікулін, мотиви є не тільки

стимулами діяльності, а й стають характерними властивостями для самої особистості [8, с. 64].

Фізкультурно-спортивна активність студентів значною мірою залежить від сформованості у них мотивів діяльності (В. Антонець, С. Бозанова, Г. Віленський, В. Зінов'єв, М. Зубалій, Л. Іващенко, В. Матвеев, О. Петунін, З. Черних). Як підкреслюють дослідники, поза мотиву неможлива жодна діяльність, не реалізуються жодні, навіть засвоєні знання і сформовані вміння.

Мотиви, які спонукають людину займатися спортом включають: безпосередні мотиви спортивної діяльності (потреба в почутті задоволення від прояву м'язової активності, в естетичній насолоді силою, витривалістю, швидкістю, гнучкістю, спритністю, прагнення проявити себе у важких ситуаціях, прагнення домогтися високих результатів, довести свою спортивну майстерність і домогтися перемоги); опосередковані мотиви спортивної діяльності (прагнення стати сильним, здоровим, прагнення через спортивну діяльність підготувати себе до практичного життя, потреба в заняттях спортом через усвідомлення соціальної важливості спортивної діяльності).

Спираючись на потреби особистості, мотиваційна складова мотиваційно-ціннісного критерію стимулює мотиви доступними засобами, забезпечує ненасильницьке залучення студентів до фізкультурних знань, формування фізкультурних умінь і навичок, створення психологічної установки на здоровий спосіб життя.

Педагогічний словник трактує мотивацію як систему мотивів чи стимулів, які активізують поведінку і діяльність [7, с. 711].

Такими мотиваціями В. Афанасьєв вважає: мотивацію задоволення від відчуттів фізичного і психічного благополуччя; мотивацію реального досягнення переваг здорового способу життя; мотивацію досягнення психо-емоційного комфорту без додаткових засобів стимулювання життєдіяльності [1, с. 95].

Особливе місце в психологічному забезпеченні спортивної діяльності займає мотивація, що спонукає людину займатися спортом. Відомо, що мотиви до гри укладені в ній самій, так само і до спорту людина відчуває потреби, що визначаються задоволенням, яке викликане самою спортивною діяльністю і успіхами, що досягаються в ній [5, с. 161].

До вихідних спонукань діяльності відносяться потреби, які за певних умов набувають мотивації. Проміжною ланкою процесу переходу потреби в мотив діяльності виступає інтерес до предмету цієї потреби. Інтерес є причиною дії або вчинку, вихідним стимулом дії. Він визначає спрямованість до діяльності і підсилює її.

Процес формування інтересу до занять фізичною культурою і спортом є багатоступеневим від перших занять фізичними вправами і гігієнічних знань до більш глибоких психофізіологічних знань і інтенсивних занять фізичною культурою. Слід зазначити, що на основі високорозвиненого інтересу до занять фізичною культурою і спортом виникає вторинна (духовна) потреба в збереженні і зміцненні здоров'я, а також у фізичному самовдосконаленні [2, с. 82].

Змістовна організація процесу формування мотиваційно-ціннісного критерію готовності до фізкультурно-спортивної діяльності може бути детермінована аксіологічним складником готовності. Цей критерій включає в себе такі професійно-педагогічні цінності: педагогічне спілкування, самовираження в професійно-педагогічній діяльності, професійну етику та ін., які виступають в якості відносно стійких орієнтирів, за якими педагоги співвідносять своє життя і педагогічну діяльність. Вони необхідні людям в якості засобів задоволення їх потреб, інтересів, ідей і мотивів, як норм, мети або ідеалу. Ці цінності становлять єдине ціле і тісно пов'язані з фізичною культурою, оскільки переплітаються з її сферами діяльності, в тому числі і фізкультурно-спортивною. Отже, фізкультурно-спортивну діяльність можна уявити як один із способів реалізації професійно-педагогічних цінностей.

Фізкультурно-спортивна діяльність набуває того чи іншого змісту, характеру, спрямованості в залежності від свідомої діяльності вчителів, які організовують і використовують її в певних цілях, від ступеня оволодіння викладачем педагогічними цінностями, їх суб'єктивності. В даному випадку мова йде про особистісну систему ціннісних орієнтацій. Особистісну систему ціннісних орієнтацій можна уявити як спосіб диференціації людиною об'єктів навколишнього середовища, об'єктивно існуючих цінностей по їх суб'єктивній значимості. У той же час вони є ціннісним проявом потреби особистості, інтересів, цілей і переконань, які стають провідними мотивами діяльності людини [8, с. 63].

Основою ціннісних орієнтацій особистості на оволодіння цінностями суспільного досвіду є розширення форм суспільної (включаючи фізкультурну) діяльності, активна життєва позиція, єдність суджень в оцінці. Отже, фізкультурно-спортивна діяльність, по-перше, є цінністю для особистості, по-друге, забезпечує формування тих ціннісних орієнтацій, які важливі для високого рівня соціальної адаптації особистості [4, с. 52].

В процесі занять спортом формуються і розвиваються такі ціннісні орієнтації: уявлення про здоров'я як про цінність; спілкування з однолітками і старшими людьми; спортивні вміння як здатність захистити себе й інших; спортивні знання, вміння і досягнення як основа визначення свого місця в житті.

Від сформованості ціннісних орієнтацій особистості в сфері фізкультурно-спортивної діяльності багато в чому залежить, чи буде студент активним в процесі професійної діяльності [3, с. 32].

Отже, система ціннісних орієнтацій, потреб, інтересів, мотивів, є основою мотиваційно-ціннісного критерію готовності майбутнього вчителя до фізкультурно-спортивної діяльності.

Спираючись на вищезазначене конкретизовано показники мотиваційно-ціннісного критерію: націленість на фізкультурно-спортивну діяльність, прагнення до її творчого здійснення; переконання в значимості фізкультурно-

спортивної діяльності; інтерес до фізкультурно-спортивної діяльності в школі; потреба в самоосвіті та самовдосконаленні в сфері фізкультурно-спортивної діяльності; віра в можливість досягнення успіху в фізкультурно-спортивній діяльності з учнями загальноосвітньої школи.

### **Список використаних джерел:**

1. Афанасьев В. Г. Проблемы целостности в философии и биологии / В. Г. Афанасьев – М. : Мысль, 1969. – 32 с.
2. Валиева В. К. Формирование готовности студентов педвузов к физкультурно-оздоровительной и спортивно-массовой работе в общеобразовательной школе : дисс. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Валиева Валентина Кузьминична. – Чебоксары, 2006. – 245 с.
3. Еремеев С. Н. Развитие готовности преподавателя вуза к реализации адаптационного потенциала физкультурно-спортивной деятельности студентов : дисс. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Еремеев Семен Николаевич. – Магнитогорск, 2011. – 165 с.
4. Жумагамбетов С. С. Профессиональная адаптация учителя средней общеобразовательной школы в процессе физкультурно-спортивной деятельности : дисс. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Жумагамбетов Серик Смагулович. – Магнитогорск, 2004. – 161 с.
5. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин – СПб. : Питер, 2000. – 508 с.
6. Матвеев В. С. Формирование и развитие мотивации подростков физкультурно-спортивной деятельности использованием интерактивной связи : дисс. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Матвеев Валентин Сергеевич. – Краснодар, 2010. – 226 с.
7. Педагогический словарь : [в 2 т.] / [под ред. И. А. Каирова]. – М. : Академия педагогических наук, 1960. – Т. 1 : А–Н. – 776 с.
8. Никулин И. Н. Подготовка будущего учителя к физкультурно-рекреативной деятельности с учащимися общеобразовательной школы : дисс.

... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Никулин Игорь Николаевич. – Белгород, 2000. – 212 с.

9. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии : в 2 т. / С. Л. Рубинштейн – М. : Педагогика, 1989. – Т. 1. – 488 с.